૩ ચોરને માલૂમ થાય કે...

જગદીશ લાભશંકર ત્રિવેદી : તેમનો જન્મ ઈ.સ. ૧૯૬૭માં વઢવાણ મુકામે થયો હતો. એમ.એ.પી.એચ.ડી.ના અભ્યાસની પૂર્ણતા બાદ તેમની મુખ્ય પ્રવૃત્તિ 'હસવું અને હસાવવું' બની રહી. શ્રી. જગદીશ ત્રિવેદીએ દેશ-વિદેશના પ્રવાસ કરી લોકોને અમૂલ્ય ટૉનિકરૂપે હાસ્ય પ્રદાન કરેલ છે. તેઓના ચિંતનાત્મક લેખ, નાટક, નટશૂન્ય એકાંકીઓ, સત્ય ઘટનાત્મક એકાંકીઓ દ્વારા ગુજરાતી સાહિત્ય સમૃદ્ધ બન્યું છે. 'જગદીશની જમાવટ', 'રમૂજની રંગોળી', 'હાસ્યનું હેલિકૉપ્ટર' જેવા તેઓના પ્રસિદ્ધ હાસ્યસંગ્રહો છે. ગુજરાતી સાહિત્ય અકાદમી દ્વારા તેઓને પુરસ્કાર એનાયત થયેલ છે.

સૂર કૃતિનો – પ્રસ્તુત હાસ્યકથા 'રમૂજની રેલગાડી' માંથી લેવામાં આવેલ છે. લેખકનો મૂળ હેતુ હળવા હાસ્યનો છે. ચોર ચોરી કરે તો તેને કંઈક મળે, પરંતુ અહીં ચોરની દશા કફોડી છે. ચોર ચોરી કરીને પસ્તાય છે. ચોરી થયા બાદની બધી પ્રક્રિયાઓ વિનોદાત્મક રીતે રજૂ કરી છે. જેમ કે – જેને ત્યાં ચોરી થાય છે તેની મનોદશા, પોલીસની કાર્યવાહી, પાડોશી અને સ્વજનોની પ્રતિક્રિયા...

બે-ત્રણ મહિના પહેલા જામખંભાળીયા નગરપાલિકા દ્વારા મારો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો. ખંભાળીયા મારું સાસરું હોવાથી હું મારા એકમાત્ર પુત્ર અને એકમાત્ર પત્ની સાથે ત્યાં ગયો. તે રાત્રે હું લોકોને હસાવતો હતો. બરાબર તે જ સમયે સુરેન્દ્રનગર મારા ઘરનાં તાળાં તૂટ્યાં હતાં. એટલે કે મને રડાવવાની પૂર્વતૈયારી થતી હતી. મારા ઘરમાં ખરેખર થયેલી ચોરીની વાત અહીં રજૂ કરું છું. અને આશા છે કે મને રડાવનાર ચોર પણ આ લેખ વાંચતો હશે.

એક ભગતના ઘરમાં રાત્રે ચોર આવ્યો. વળી ચોરીના માલનું પોટલું વાળી લઈ જવા માટે સાથે ચાદર લઈ આવ્યો. એણે પહેલા ચાદર પાથરી પછી તપાસ આદરી. ઘરના ચારે ખૂણા સરખા હતા. મતલબ ઘરમાં કંઈ જ હતું નહીં. ભગતના ઘરમાં ઉંદર પણ આપઘાત કરે એવું હતું. ચોર નિરાશ થઈ પાછો આવ્યો અને જે દૃશ્ય જોયું તો અંધારામાં આંખે અંધારાં આવી ગયાં. ચોરની પાથરેલી ચાદર પર ભગત સૂઈ ગયા હતા. જો ભગત પડખું ફરે તો પોતાની ચોરીની કમાણીની ચાદર લઈને જતા રહેવું એવી ગણતરીએ ચોર પરોઢિયા સુધી બેસી રહ્યો. અંતે કંટાળી રોવા જેવો થઈ ચોર ચાદરવિહીન અવસ્થામાં ચાલતો થયો. જતી વખતે બારણું અટકાવવા ગયો ત્યારે ભગત સૂતાસૂતા બોલ્યા કે ભલે ઊઘાડું રહ્યું, તું જેમ પાથરણું આપી ગયો એમ કોઈ ઓઢવાનું આપી જશે.

આજે માણસને સાત રૂપિયાના તાળામાં વિશ્વાસ છે, એટલો લાખ રૂપિયાના માણસમાં વિશ્વાસ નથી. તે રાત્રે મારા ઘરે વણનોતર્યા પધારેલા ચોરભાઈને (આશા રાખું કે ભાઈ જ હશે – બાકી અત્યારે તમામ ક્ષેત્રમાં સ્ત્રી પુરુષ સમોવડી થઈ ગઈ છે.) મારા તાળાં ઉપરનો મારો વિશ્વાસ તાળા સાથે જ તોડી નાખ્યો અને મધરાતે મારા અવાવરા ઘરમાં વિજયપ્રવેશ કર્યો.

ત્યારબાદ ચોરે મારો લોખંડનો કબાટ પણ ખોલી નાખ્યો. એ કબાટમાં એક ચોરખાનું છે. એ એવી ગુપ્ત જગ્યાએ છે કે મારો કબાટ હોવા છતાં મને ઘણીવાર મળતું નથી. એવું ભેદીખાનું પણ ચોરે ભેદી નાખ્યું અને

જેનું નામ જ ચોરખાનું હોય એ ચોર ન ખોલે તો કોણ શાહુકાર ખોલે ? અહીં શાહુકારનો અર્થ આવકવેરા અધિકારી એવો કરવો. ચોર વ્યવસાયે ચોર છતાં શાહુકાર કરતાં નીતિવાન હતો. એને સોનું અને રોકડ સિવાય કશામાં રસ નહોતો અને મારા સદ્‌નસીબે અને ચોરના બદ્‌નસીબે મારા ઘરમાં એક પણ તોલો સોનું નહોતું અને પૂરા પાંચસો રૂપિયા પણ નહોતા. આ નીરખીને નિરાશ થયેલો ચોર ટી.વી., ટેપ, ઘડિયાળ કે સાડીઓની લાલચ વગર કંઈ જ લીધા વગર ખાલી હાથે જતો રહ્યો એનું આજે પણ મને આશ્ચર્ય થાય છે.

કદાચ એવું બને કે કબાટ દર્શન બાદ નિરાશ થયેલો ચોર લાખો નિરાશામાં અમર આશા છુપાયેલી છે એમ બોલતો બોલતો ઉપલા માળે ગયો હશે પણ મારો પોતાનો ઉપલો માળ ખાલી છે તો મારા ઘરનો ક્યાંથી ભરેલો હોય ? ઉપલા માળે પુસ્તકોના ઢગલા જોઈ ચોરને થયું હશે કે રોંગ નંબર લાગી ગયો છે ! જેની પાસે આટલાં બધાં પુસ્તકો હોય એની પાસે સોનું કે રૂપિયા થોડા હોય ? પુસ્તકો કાયદાના હોય તો એને અડ્યા વગર પણ રૂપિયા આવે. બાકી સાહિત્યનાં પુસ્તકોને ગમે તેટલા વાંચો છતાં બે પાંદડે થવાતું નથી.

બીજા દિવસે ફોન દ્વારા મને ભરઊંઘમાંથી ઊઠાડીને અશુભ સમાચાર આપવામાં આવ્યા કે તમારા ઘરનાં તાળાં તૂટ્યાં છે. તમારા પાડોશમાં દિવાળી જેવો માહોલ છે. તમે જલ્દી આવો. આ સાંભળીને હું એવો ધાંધો થયો કે લેંઘા ઉપર શર્ટ પહેરીને સુરેન્દ્રનગર પહોંચી ગયો. પત્ની ઉતાવળમાં મોજડી બદલે સ્લીપર પહેરીને બેસી ગઈ. મૌલિકને તો આખા રસ્તે એક જ ચિંતા હતી કે ચોર જો પુત્રવાન હશે અને મારું બેટ ચોરી ગયો હશે તો સાંજે પાડોશીના ઘરમાં દડા કેમ નાખીશું ?

અમે આવ્યા એટલે પાડોશીઓએ ખોટા દુઃખ સાથે અમને પોખ્યાં. પણ એમનો રાજીપો આંખોમાં ડોકાઈ જતો હતો. અમે ઘરમાં આવીને ટી.વી.થી માંડીને ટાંકણીના બોક્ષ સુધી બધી વસ્તુ તપાસી લીધી. મેં શેરીમાં આવીને જાહેરાત કરી કે મારું કંઈ જ ગયું નથી. માત્ર ઘરમાં કંઈ જ હતું નહીં તેથી ચોર પાસે મારી આબરૂ ગઈ છે. પણ પાડોશીને મારી વાતમાં વિશ્વાસ નહોતો. તેઓ અંદરોઅંદર કહેતા કે ગયું તો હોય પણ કહેતા નથી.

ત્યારબાદ મારા ઘરમાં કોઈ અવસાન થયું હોય એમ ખરખરો કરનારની લાઈન લાગી ગઈ. હું ઓળખતો નહોતો એવા માણસો પણ મળવા આવ્યા. દરેકને મારે એકની એક કૅસેટ રિવાઈન્ડ કરીને સંભળાવવી પડતી. એ લોકોને ચા અથવા ઠંડું પાવું, નજીકના હોય તો નાસ્તો કરાવવો. ત્રણ દિવસમાં તો અમે ત્રણેય રોવાં જેવા થઈ ગયાં. શરબતના છ બાટલા, પાંચ કિલો ખાંડ, બે કિલો ચા, નાસ્તાના ત્રણ ડબા ખલાસ થઈ ગયાં. ત્રીજા દિવસે મારો અવાજ બેસી ગયો, જેના ઉપર મારા ધંધાનો આધાર છે. બોત્તેરમા ભાઈ ખબર પૂછવા આવ્યા એને હું એટલું જ કહી શક્યો : ચોરી થઈ, ગયું નથી.

પોલીસને જાણ થતાં તેઓ પણ ચોરની માફક વગર બોલાવ્યે આવ્યા. પુરાવામાં તૂટેલું તાળું લેતા ગયા. મને ત્રણ વખત પોલીસ સ્ટેશન બોલાવ્યો. મારે ફરિયાદ કરવી નહોતી છતાં નોકરીના ઈન્ટરવ્યૂ કરતાંયે અઘરા સવાલ પૂછ્યા. ઘડીક તો મને એમ થયું કે મેં કોઈને ત્યાં ચોરી કરી છે ! ઘરે કોઈને સૂવડાવીને ન જવા બદલ ઠપકો આપ્યો. બધાએ પોલીસ સ્ટેશનમાં મારી ચા પીધી. હું ચોર હોઉં એમ ફરી ચોરી ન થવી જોઈએ એવી સૂચના આપી. મને માંડ માંડ જવા દીધો.

ચોથા દિવસે કંટાળીને મેં દરવાજા ઉપર મોટું બોર્ડ માર્યું. એ બોર્ડ બનાવવાનો મને પાંચસો રૂપિયા ખર્ચ થયો પણ લોહીઉકાળા થઈ ગયા. બોર્ડમાં મેં સ્પષ્ટ લખ્યું કે રાત્રે મારા ઘરે ચોરી થઈ હતી પણ હું સત્યપ્રતિજ્ઞાપૂર્વક, શાંતચિત્તે, તબિયત બહાલ રાખીને, બિનકેફે લખી જણાવું છું કે મારા ઘરમાંથી કંઈ જ ચોરાયું નથી. મને દિવસે કંઈ જ જડતું નથી તો ચોરને રાત્રે ક્યાંથી મળે ? આ વાંચી આપને દુઃખ થાય તો ભલે થાય પણ મહેરબાની કરીને મારા ઘરમાં આવી, ખોટી લાગણી દેખાડી, મફતમાં મારી ચા પી, મને સલાહ પીવડાવવા પધારશો નહીં. લિખિતંગ આપનો અદર્શનાભિલાષી જગદીશ ત્રિવેદી.

પાંચમા દિવસે મારા એક બહુ દૂરના માસી આવ્યાં. એ એટલા બધા દૂરના હતા કે મારા બા પણ એમને ઓળખી ન શક્યા. એ માસી સાથે ચાર પુત્રો લઈને આવ્યાં. એ પુત્રોને જુઓ તો એમ લાગે કે એ ચારેય વાંદરામાંથી માણસ બનવાનું ભૂલી ગયા છે. માસીને કોઈકે ચોરીના સમાચાર આપ્યા હશે. તે મને કહે. જ્યાં સુધી ચોર પકડાય નહીં અમે પાંચેય અહીંથી જવાના નથી. આ સાંભળી હું રોવા જેવો થઈ ગયો. મેં બે હાથ જોડીને કહ્યું કે મારે ચોર પકડાવવાનો નથી પણ તમે વાહન પકડી લો.

ત્યારબાદ મેં અને મારી પત્નીએ હિસાબ કર્યો તો બોર્ડના પાંચસો, શરબતના છ બાટલાના એકસો એંસી, પાંચ કિલો ખાંડના પંચોત્તેર, બે કિલો ચાના એક સો એંસી, નાસ્તાના અઢીસો, સગાવહાલાને ફોનના બસો વીસ, બધું થઈ આશરે દોઢ હજાર રૂપિયા વપરાઈ ગયા હતા. ચોર ભલે કંઈ જ ન લઈ ગયો પણ દોઢ હજાર રૂપિયા અમારી નજર સામે ચોરાઈ ગયા !

ચોરને માલૂમ થાય કે આ લેખ જો તે વાંચતો હોય અને કોઈ મોટા માણસને ત્યાં ચોરી કરી હોય તો આ નાના માણસના દોઢ હજાર મોકલી આપવા નમ્ર વિનંતી છે. તારો ધંધો વધે એવી શુભેચ્છા.

● માર્ગદર્શક સ્તંભ ●

પ્રસ્તુત હાસ્યકથાનું અધ્યાપન કરાવતા પહેલા નવરસમાંનાં એક એવા હાસ્યરસથી વિદ્યાર્થીઓને પરિચિત કરાવવા. 'હાસ્યનું જીવનમાં મહત્ત્વ' અને 'હાસ્યના ફાયદા' વિષે વર્ગમાં ચર્ચા કરવી. 'હાસ્ય કલબ'ની માહિતી વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી મેળવવી. હાસ્ય પ્રસંગોપાત્ ઉદ્ભવે છે. રોજબરોજના જીવનમાંથી પણ હાસ્ય મળી આવે. 'ચોરી' જેવી અનીતિની બાબતને પણ લેખકે અહીં રમૂજના રંગમાં કેવી રીતે રંગી છે તે વિષે જણાવવું.

સ્વાધ્યાય

સ. ૧ નીચેના શબ્દો માટે પાઠમાં વપરાયેલા શબ્દો લખો :

(૧) આત્મહત્યા - ____________ (૨) બારણું - ____________

(૩) જીત - ____________ (૪) જૂઠી - ____________

(૫) છૂપું - ____________ (૬) ઈજ્જત - ____________

(૭) ભરોસો - ____________ (૮) ખબર - ____________

સ. ૨ નમૂના પ્રમાણે લખો.

દા.ત. નમ્ર (ઉદ્ધત)

(૧) વિશ્વાસ ( ) (૨) સદ્નસીબ ( )

(૩) ગુપ્ત ( ) (૪) શાહુકાર ( )

સ. ૩ નમૂના પ્રમાણે શબ્દો બનાવો :-

દા.ત. બપોર - ભરબપોર

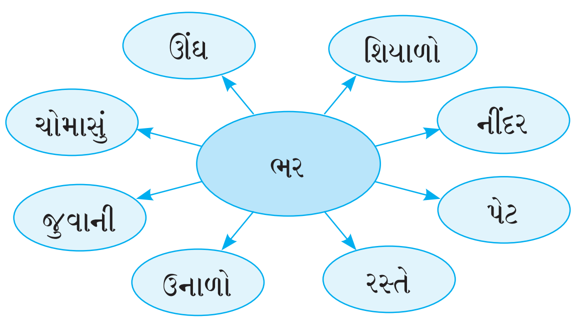

સ. ૪ 'વાન' પ્રત્યય લગાવી નવા શબ્દો બનાવો.

દા.ત : નીતિવાન, ________ , ________

સ. ૫ ચાલો વાક્ય પૂર્ણ કરીએ :-

(૧) મારે ફરિયાદ કરવી નહોતી છતાં ________

(૨) કોઈ મોટા માણસને ત્યાં ચોરી કરી હોય તો ________

(૩) શેરીમાં આવી લેખકે જાહેરાત કરી કે ________

(૪) ચોથા દિવસે કંટાળીને મેં ________

સ. ૬ યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વાક્ય ફરીથી લખો :-

(૧) જામખંભાળિયામાં મારું -----

(અ) માવતર હતું (આ) મોસાળ હતું

(ઇ) સાસરું હતું (ઈ) ઘર હતું

(૨) ચોરની પાથરેલી -----

(અ) રજાઈ હતી (આ) ચાદર હતી

(ઇ) પથારી હતી (ઈ) સાડી હતી

(૩) આજે માણસને વિશ્વાસ છે -----

(અ) માણસમાં (આ) વિજ્ઞાનમાં

(ઇ) ભગવાનમાં (ઈ) તાળામાં

સ. ૭ પ્રસંગોને ક્રમાનુસાર ગોઠવો :

(અ) લેખક સાસરે ગયા.

(આ) લેખકે દરવાજા ઉપર બોર્ડ માર્યું.

(ઇ) લેખકને પોલીસ સ્ટેશને બોલાવ્યા.

(ઈ) લેખકના દૂરના માસી આવ્યા.

(ઉ) લેખકે ચોરને દોઢ હજાર મોકલવાની વાત લખી.

સ. ૮ નામ લખો :-

લેખકનું સાસરું - ________

લેખકનું ગામ - ________

કબાટદર્શન કરનાર - ________

પાંચમા દિવસે લેખકના ઘરે આવનાર - ________

ચોરને શુભેચ્છા આપનાર - ________

સ. ૯ ★ સંધિ કરો :-

દર્શન + અભિલાષી =	☐	સ્થળ + અંતર =	☐
સત્ય + આગ્રહ =	☐	પરમ + અર્થ =	☐
રૂપ + અંતર =	☐	દેવ + ઈન્દ્ર =	☐

★ બેવડાતી ક્રિયાના અન્ય શબ્દો લખો :

દા.ત.- સૂતા સૂતા, ________ , ________ , ________ , ________

★ પ્રસ્તુત હાસ્યપ્રસંગને તમારા શબ્દોમાં વર્ગમાં કહી બતાવો.

પ્રકલ્પ

ગુજરાતી હાસ્યલેખકોનાં નામ, ચિત્રો અને માહિતી ઇન્ટરનેટ પરથી શોધીને ચાર્ટ બનાવો.

હાસ્ય - ટૂચકા

❇ દરદી : ડૉક્ટરસાહેબ, મને કોઈ વાત એક મિનિટ પણ યાદ નથી રહેતી.
ડૉક્ટર : આવું ક્યારથી છે ?
દરદી : શું ક્યારથી છે ?

❇ રાજુ શાક લેવા ગયો. શાકવાળો શાક પર પાણી છાંટી રહ્યો હતો. ઘણું મોડું થઈ ગયું ત્યારે રાજુ બોલ્યોઃ અંકલ, જો આને ભાન આવી ગયું હોય તો ૧ કિલો બટાકા આપી દો.

❇ એક છોકરો (પોતાનો મિત્રને) શું તને ખબર છે, આજે ચિલ્ડ્રન્સ ડે છે.
મિત્ર (ગભરાઈને) : કમાલ છે, જ્યારે હું ઘરેથી નીકળ્યો હતો ત્યારે તો ફ્રાઈડે હતો.

❇ બંટી : હું આ દુનિયામાંથી તારું નામોનિશાન મિટાવી દઈશ.
ચિંટુ : હું તને રબર આપીશ તોને !

❇ જંબો (જંપીને) તું શું કરી રહ્યો છે ?
જંપી : હું જાંબુનું વૃક્ષ વાવી રહ્યો છું અને બરાબર તેની જમણી બાજુએ ગુલાબનો છોડ વાવી રહ્યો છું.
જંબો : પરંતુ કેમ ?
જંપી : કારણકે મારે ગુલાબજાંબુ ખાવા છે.

❇ આંટી (અંકુરને) : તારો જન્મ ક્યાં થયો હતો ?
અંકુર : જી આંટી તિરુવનંતપુરમ્માં
આંટી : ઠીક છે એનો સ્પેલીંગ બોલ જોઈએ.
અંકુર : સોરી આંટી હું ગોવામાં જન્મ્યો હતો.
સ્પેલીંગ બોલું ?

વિશેષ વાંચન

કુદરતની કરામત

આપણી આસપાસ એવી કેટલીય કુદરતની કરામત જોવા મળે છે કે એને બારીકાઈથી જોતાં એમાંથી ઘણું શીખવા-સમજવા-અમલમાં મૂકવા જેવું મળી રહે છે.

આકરા શિયાળાથી બચવા હજારો માઈલની મુસાફરી કરીને આપણાં દેશમાં શિયાળો ગાળવા આવતાં બગલા પ્રકારનાં પક્ષીઓ અંગ્રેજી મૂળાક્ષરોના V આકારમાં ઊડતાં તમે જોયાં હશે. આ રીતે V આકારમાં ઊડીને બગલાના આખા સમૂહની ઊડવાની ક્ષમતામાં એકલા ઊડવાની સરખામણીએ ૭૧ ટકા વધારો થાય છે.

તારણ : એક દિશામાં એક ટીમ તરીકે કાર્ય કરવામાં આવે તો ઝડપથી અને વધુ સરળતાથી મંજિલે પહોંચી શકાય છે.

એક બગલો સમૂહમાંથી છૂટો પડી જાય ત્યારે એને હવાના જબરદસ્ત અવરોધનો અનુભવ થાય છે ને ઊડવામાં મુશ્કેલી પડે છે. એ પછી તરત જ સામૂહિક શક્તિનો લાભ લેવા ફરી સમૂહમાં જોડાઈ જાય છે.

તારણ : સંગઠિત રહેવાથી પ્રયાસ ઓછા કરવા પડે ઉપરાંત લક્ષ્ય સુધી પહોંચવાનું વધુ સરળ અને આનંદભર્યું રહે.

આગેવાની કરતો બગલો ઊડતાં ઊડતાં થાકી જાય ત્યારે એ V આકારના છેડે ચાલ્યો જાય છે ને બીજો બગલો આગેવાની લઈ લે છે.

તારણ : આગેવાની માટે આપસમાં પારસ્પરિક સમ્માન હોવું જોઈએ. આગેવાન બદલાય, આગેવાનીનો જુસ્સો નહીં.

કોઈ બગલો બીમાર પડે, ઈજાગ્રસ્ત થાય કે થાકી જાય ત્યારે એને મદદ કરવા બીજા બગલા પણ સમૂહથી છૂટા પડી જાય છે ને પેલો બગલો સાજો થાય ત્યાં સુધી એની મદદમાં સાથે રહે છે.

તારણ : મુશ્કેલી અને પડકારોના સમયમાં આપસમાં સાથે રહીને એકબીજાને હૂંફ આપવી જોઈએ.

– રાજુ અંધારિયા

સ્વાધ્યાય

સ. ૧ નીચેનાં વાક્યો પૂર્ણ કરો :-

(૧) એક દિશામાં એક ટીમ તરીકે કાર્ય કરવામાં આવે તો -----

(૨) સંગઠિત રહેવાથી પ્રયાસ ઓછા કરવા પડે ઉપરાંત -----

(૩) આગેવાની માટે આપસમાં -----

(૪) મુશ્કેલી અને પડકારોના સમયમાં -----

સ. ૨ સાચું કે ખોટું લખો.

(૧) શિયાળાથી બચવા હંસ ઊડીને આપણા દેશમાં આવે છે ________

(૨) ટીમ વર્કથી મંજિલ આસાન બને છે ________

(૩) સંગઠિત રહેવાથી ઘણાં પ્રયાસ કરવા પડે છે ________

(૪) આગેવાન બદલાય, આગેવાનીનો જુસ્સો નહીં ________

સ. ૩ શાળાની 'સ્વચ્છતા અભિયાન' પ્રવૃત્તિના તમે આગેવાન છો. તમારી યોજનાને શબ્દસ્વરૂપ આપો.

***

હસે તેનું ઘર વસે

3ZDHIT